

САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ
УЛУУБУН
ХАҢЫАТА

ХАҢЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
18 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 45 (7842) ☆ 1995 жыл муус устар 15 күнү. Суббота ☆ Санаата — 146 солкуобай 15 харчы

„САХА СИРЭ“ ХАҢЫАТ РЕДАКЦИЈАТЫН „ТӨГҮРҮК ОСТУОЛА“ — ХАЙАХСЫККА

Бу нэдиэлэ бастагы күннөрттөн улууска республика правительствотун «Саха сирэ» хаҥыатын редакциятын үлэһиттэрэ сылдьан, тыа сириг олохун-дьаһадын, үлэтин-хамнаһын билсэн бардылар. Делегация икки күн Хонтобо, Одьулуун нэһиликтэригэр сылдьытын Хайахсыкка «Төгүрүк остуолу» ыһтыһан түмүктэтэ.

Муус устар 12 күнүтэр «Саха сирэ» хаҥыат редакцията миэстэбэ тахсан ыһыппыт бу «Төгүрүк остуолу» бааһынай хаһаайыстыбаларын тэриллиннэрин опытыгар, проблемаларыгар, тыа сириг олохун-дьаһадын ыкса билленигэ аналла. Көрсүһүүтэ кыттыһыны ыллылар: делегацияны баһылаан-көһүдөөн илдьэ сылдьар уонна бу буолбут көпсөтүнүн салайан ыһыппыт «Саха сирэ» хаҥыат кылаабынай редакторун бастагы солбуйааччы И. И. Ксенофонтов, хаҥыат тыа сиригэр аграрнай реформаны ыһтыгыга отделын редактора Н. С. Ылахон, фотокорреспондент Максим Хаптагаев, Экономика регионнаагы институтун директорун солбуйааччы, экономический наука доктору В. Р. Дарбасов, Дьонуускайдаагы Тыа хаһаайысты-

батын научнай-чинчийар институтун экономикага отделын научнай сотруднига, аспирант В. А. Неустроев, «Саха-фермер» государственной-кооперативной ассоциация вице-президең А. А. Гуляев, тыа хаһаайыстыбатын улуустаагы управлениетын начальнига В. П. Чингиняров, улуус бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциациятын председателэ М. Н. Коржанин, Хаахсыт нэһилигэтин баһылыга, бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциациятын председателэ Н. Д. Понсеев, «Саха олох» хаҥыат редакциятын экономикага, социальнай үлэбэ отделын сэбиэдиссыйэ С. С. Смирнова, ону тэнэ-Одьулуун, Хонтобо, Чакыр нэһиликтэригэр бааһынай хаһаайыстыбаларын ассоциацияларын председателтэрэ, хаһаайыстыбалар салаааччылар.

«Төгүрүк остуол» кыттылаахтара тустаах бөлүрүска санааларын хото атаастаһылар, ирэ-хоро көмөстүлөр. Ол туһунан хаҥыат кэлэр нүөмэригэр сийлиһи билсэххит.

«СО» хаҥыат бэйэтэ көрр.

ЭКОЛОГТАР БАСТАНЫ СЪЕЗТЭРИГЭР

Дьонуускайга муус устар 3—5 күннөртүгэр буолбут Саха сириг айылҕатын харыстааһыныга аһаҕыт республикатаагы I съезка сылдьан кэллим. Съезд үлэтигэр бары регионнартан делегаттар, ыһгырылаах дьон уонна 7 омук дойдутуттан калдыттар кыттыһылар. Президент М. Е. Николаев «Саха сириг айылҕатын харыстааһын концептуальнай боппууостара» диэн иһини сорукары таарыһан диринг ис хоһоонноох дакылааты огордо. СР правительствотун председатели бастагы солбуйааччы А. А. Томтосов «Сайдым халбанныабыт моделлугар Саха Республикатын көһүүтүн концепцията», РФ тулалыыр эйгэтигэр куттал суох буолуутун ведомстволар иһин ардыларынаагы комиссиятын сүбөтүн председателэ академик А. В. Яблоков «Россия тулалыыр эйгэтигэр куттал суох буолуута уонна республикабыт айылҕа харыстабылыгар министр В. Г. Алексеев дакылааттара истилиннилэр. Аан дойдутаагы айылҕа харыстабылын фондатын секретара Питер Прокаш этинтэ сэгээрэлиһэ.

Съезд салгыы «Төгүрүк остуолларынан» үлэлэтэ. Олорго научнай институттар специалистара, эко-

логтар тулалыыр айга харыстабылыгар сыйыһаах темалары дүүүлэстилэр. Эттиһэргэ олохуран Россия уонна Саха сириг таһымнарыгар резолюциялар ыһтыһылар. Экологтар бастагы съездэ делегаттарга элбэги билиһиннөрдө, бу хайыскага сана сорукары туруордо. Омук дьонно Саха сиригэр үөскөбүт балаһыанньаны билсэхтэригэр кыах бэриллибиттэн астыммыттары биллэрдилэр, съезд үлэтин үрдүктүн сыаналаатылар.

Президент айылҕа харыстабылыгар бу смл иһинэн республика сайдымытгар экологическай куттала суох буолуу стратегиятын кэлимиһин огорон, ол сүһүлүнэн государственнай экологическай политика уонна национальнай экологическай программа ыһтыһылытын түргэтэргэ этинтэ эрэлл үөскэтэр. Ону тэнэ Саха сириг экономикай сайдымыта айылҕа харыстабылын кытта бистыһыат ситиһиһэрин көчүлээн бэлиэтэбэтэ иһин баһарар астыһынар.

Валерий МОНАСТЫРЕВ,
улуустаагы айылҕа харыстабылын
комитетын председателэ.

Тиэргэн—дьэ кэргэн олохун төрдө

ы иһини кылаабынай араһа В. И. Грачев санитарнай ырааһырдыгыта таһаарыллыбыт уураах бытаанык толоруллары Г. Ф. Егоров демография боппуруоһугар санааларын атылар.

Конференция биһр туһалаах түгэниһэ Дьонуускайтан ученайдар тахсаһнар практической сүбэлэри биһириндэре буолла. Биологическай наука кандидата А. Н. Петрова «Эмтээх оттору, отонноох үүнээһиннэри уһаайбаа олохуу», эколог М. И. Скрыбнына «Ойуруот аһын эһи курдук туһаныы» уонна үрдүк үүнүүтээх «Хара кыталык» мооньёонун туһунан автор М. А. Чертова бэйэтэһэ калан этиндэре дьон болгомтотун тарта. А. Петрова уонна М. Скрыбнына ааспыт ыйга маһна буолбут экологик конференциятыгар кэлэ сылдьыбытара, онно «Тиэргэн» тускулу маһнай иһиндэригэр туһунтара уонна аһан, билсэн баран олус сөргөһөттүлэр. Ол да иһин хайа эмтэ өртүнэн көмөлөөх буолаарай диэн сүбэлэһ-амалык кэлэһтэ. Чурапчы буоругар сөп түбөһэр эмтээх, туһалаах уонча үүнээһин сивэһитин тарытар санаалаахтар Олору хас биһрдин маһ тизгитингэр олордон иэроро-истэре буоллар көдүүһэ көстүө этэ.

Конференция кыттылаахтара өссө үлэтин түһэн баран көрсөр санаалаах тарҕастылар.

В. НИКИФОРОВ.

ЧЭПЧЭКИТЭ СУОХ ҮЛЭЛЭЭХТЭР

Сорох дьон оту охсууну, маһы кэрдиини, буору хаһыаны, тийиһини-таһыһыны эрэ дьыһтээх үлэһин ааһаллар. Онтон уратылары остуолга олорон туту дьодуһахтарай, сымнааһа олохтоох массыһаага тиэллэ сылдьан дьаһаймаһтара суоһа дуо дьах курдук тылаһааччылары үүстүк истаһин. Оттон биһигини, уоттаа быһыһыр этэрээт үлэһиттэри, утуһартан аһыы билбөт дьонунан аһаллар. Түүһнэри-күннэри дьуһуурустубаа олоруу, реңимигин көһөн утуһаһа мунһаны, телефон тыаһын кэтэһин, ол быһыһыгар аһыархай түбүлэстэһинэ улуус киһинигэр даһаны. ханнык эрэ ыраах нэһиликкэ даһаны, билэ этэргэ дылы, «харах төстөрүннэ, үгүөх төстөрүннэ» дииллэриннэ түптэ-түрүлүн үр-дүгэр түһэн түүн да, күнүс да аһаһаһын, аһы онно тийһэн уодаһыһаах уоту утары охсуһуу киһиэхэ санаһан аһаабат. Ол быһыһыгар тус олоххор кутталлаах да балаһыһыһаларга киһиртэлэһ тахсарын үүс. Уонка былдьаһыт дьону, ордук кыра оһолору, малы-салы быһыһым, баһаары умуруора сылдьан эчэйбиттэр, бэйэлэрин олохторун бил-дэһиппэһтар даһаны суох буолбатаһтар.

Иһиниһ кутталлаах, түбүктээх, сыралаах үлэ-лээхтэр күһнэре—муус устар 17 күнэ. Оруобуһа иһи күн 1918 сыллаахха В. И. Ленин уоту утары охсуһуу государственнай дьаһаллары тэриһэр туһунан декректэ илиһ баттаабыта. Ол көмтөн баһаары утары охсуһуу биллэ-көстө түбүстэ, сайыһа, аһыгы техниканы толору хааччылыһа, автомаһическай, электрическэй умулларааччыга тийһэ сөбүлэһтэ. Биһиги улууспуттар баһаарынай чаас 1966 сыллаахха тариллибитэ. Оччолорго собуе-сортотх ГАЗ-51 мааркалаах автомаһиналаахтара, Оттон биллгин баһаарынай түөрт ЗИЛ-131, биһр УАЗ автомаһиналаахпыт. Түөрт харабыл начальниһтара А. Д. Лукин, Г. Г. Турантаев, Г. Г. Капитонов, О. Д. Константинов сууһаһан уочаратыһан дьуһууруһа-дыһаллар. Киһилэри кытта хас смена аһсыт иһаһли суоптар баар буолар, ону таһыһан биһр отделеһе командида уонна баһаарынайдар. Биһиги коллективпэһ опытаах суоппардарыһан Ф. С. Потаповыһан, С. М. Неустроевыһан, эдэр баһаарыһа-дарыһан А. Д. Васильевыһан, И. И. Понсеевыһан, М. И. Маһимовыһан, саһа үлэлэһ эрэр суоппар Н. С. Захаровыһан иһэн туттар. Биһр бастыһ үлэ-һиппэһинэһ 13 сыл биһиги кэһкэһитигэр биһргэ булакусут Михаил Дмитриевич Ефремов буолар.

Биһиги үлэһит киһи этигэр-хаһыһыгар, һнэрбөһтгэр улахан охсуулаах. Ону кытта аахсыһаһа уһуһ сыларга сыралаһан үлэлэһит дьоннорбут эдэрдэри бэйэлэрин кутталлаах, түбүктээх идалэригэр күһнэһ уһуһаллар, бөһй өһмтэриһтар таһайаллар, иһинлэреһ үлэһа үтүө сыйыһиһ холобурун көрдө-рөллэр. Улахан баһаардар буоллаһтарыһа, уоттаа быһыһыр этэрээт бары үлэһиттаригэр түрүбүгэ биллэриһаллар. Оччобуһа түлүн уугар утуһа сымтар да буоллаһыһа, үлэһиһр объектар баар буоларыһ ирдэһиллэр. Иһи курдук биһиһэхэ бырааһыһыһы, өрөбүл күн диэн аахсыһыһаһат, мэлдьи бөлөһ, сэр-гэх буолуохтаахыһы.

Аһы улуус бары нэһиликэһтигэр, хаһаайысты-баларыгар, тэриһтэлэригэр уонна нэһиликэһыһа ортотугар баһаартан сэрэхтээх буолууһа һнэг өй-дөтүү үлэлэр, баһаарыһаһа туругу бэрэһиһэркэлэ-һиннэр ыһтыһаллар. Биһиги үтүс сирдэргэ элек-трическэй провоттар олус эргөрдилэр, баһаартан сэрэхтээх буолуу уопсай туруға мөлтөх, араас өрөмүөнүүр үлэлэри ыһтыһа аһаһас уоту һөрдө-булгэ эһиһтээһөһтиһ тутталлар, тэриһтэлэргэ баһаарыһаһа циттэр аатыһар эрэ, харағы баһаан ту-руоруллаллар, уоттан сэрэхтээх буолуу быраабыһа-лара тутуһулуһаттар. Ол иһин биһиги үлэһиттар биһ нэһиликэһтиһ, хаһаайыстыбалары, тэриһтэлэри элбэхтик һарийаллар, һтээһтиһ-һаһаһастарыһ ыһаллар, туораталларыгар бөлдөһхтору быһаллар, һочегардарга, харабыһалларга, баһаартан сэрэхтээх буолуу миһтээһэһи һаһаһаһаларыһа чилиһнэһиһгэр ыһыһ-кэрдии биһрэллэр.

Олохпүт айгырааһыһа, үп-һарчы көстүүтэ уус-тугуран тэриһтэлэр объектарыгар баһаарыһаһа ту-ругу улаханһыһ мөлтөттө. Бу дьыл олунһу 18 кү-һүгэр Чурапчы салиһһыһэһтигэр Набережнай кварта-лыһ һотельһаһа һасосыһаһтан уһаһан, 50 тонна һа-зөһондесаттаах һаһи һмкөһи һалта. Уот умуллу-һат турукка киһирбитэ, үлэһа таһиһа суоһааһыта. Ону утарыһ уоттан быһыһыр этэрээт үлэһиттэрэ А. Д. Лукин, Ф. С. Потапов, С. М. Неустроев, А. А. Кро-шоһаһов, И. И. Никитин, Г. Г. Турантаев, Г. Г. Ка-питонов, П. П. Маһаров, Д. Г. Окоһеһиһиһов, Н. С. Захаров, М. М. Егоров 4 чаас устата охсуһуптутара, Дьолго баһаар умуруорулуһубута.

Баһаар барыһа—барыһыт көдзөһэ. Маһыһа хас биһрдин биһт үрдүн көрдөбүлү, ирдэһили туруору-һуох тустаахпыт.

Александр АНТИПИН,

Улуустаагы уоттан быһыһыр этэрээт начальниһа.

ТҮБҮКТЭЭХ ҮЛЭ ҮӨНҮГЭР

ОСКУЛА ДИРЕКТОРА. Үгүс да түбүгү, кы-
налбаны сүтөн-көтөдөн, уйан, араас көрүгүнөзү үлэни
төрийнэ, быһааран сылдьар иһи буолаба. Үөрөх
дьылын түмүгүнээн бараан үлэтин иккис түһүмэбэ дэ-
садаланар. Тутуу матырыйаалдарын булан-талан
отторторуу, оһуоха үл-харчы экиирэтин, кыһынын
тоһомот туһугар моһкуор. Оһу сэргэ учууталлары, у-
рэһээччилэри кытта үлэ, үлэ... Дирентор ким-хайа
инниэ үлэтин садалыыр уонна бүтэһин оһуола
анын сабан таһсар. Кырдыга, кыһини сыдатар сын-
далытар үлэ. Ол да иһин буолуо, директорынан пен-
сияда таһааччы аһыах.

Бүгүн бийтги улууспугугар уонна республикада
кээгэтик биллэр РФ үөрэҕиритин туйгуна, СР үтүө-
дөөх учуутала, Чураачы орто оскуолатын алын сүүһү-
бүн директора В. М. НЕУСТРОВ 55 сааһын туол-
бутунаа истии-иһэрэх тыллараанна үлэтин сорох до-
кумдарыа сүрдүгүн ааһаахыа бааһарааппа

Инин 1963 с. СРУ-уу бүтэрэн, нуучча тылын уонна литературатын үөрэтэр идэни ылан. Мугудай уонна Амма орто оскуолатыгар учууталлаабыта. Үлэ бэ сыстаабыс эдэр киһини партия райкома комсомол райкомун секретарынан, онтон райсовет исполкомугар «Урожай» общество председателинэн орө таһааран үлэлэтэр. Оччотооһу кэмгэ инцидентталаах, салайар дьобурдаах дьону партия райкома биир сиргэ орө үлэлэппэт этэ. 1971 с. Хадаар аһыс кылаастаах оскуолатыгар директорынэн аһаабытара. Сууллан эрэр орто оскуола, кураанах эркиннээх кылаастар көрсүбүттэрэ. Эдэр директор оһон материальнай-техникескэй базаны тунсарыыттан үлэтин саалаатадына табыллар буолбута. Оскуола дьэнтин аһылаатын, муостатын уларытан, сыһа сиргэ көһөрөн туһууттара. Кураанах кылаастар техсредстволардаах, үгүс үөрэтэр көрдөрөр матырыйааллаах кабинеттарга кубулуйбуттара.

Аны санга үөрэнэр көрүстөөх Сылган орто оскулатыгар 1974 с. директоруман анаар. Үгүс саната инэти суох, ол тыһан бараа деп курдук тыллаах өтөөх, туттуулаах-ханыылаах эдэр киһи, сии эмнэ Хадаарга курдук, оскуола коллективтар уонна нэһилиэк обществоннай олоһун биер тутаах кинитинэн буолбута. Санга директор санга оскуола элэхтин дэнэ уоскуйбатаа; оскуолаттан туспа турар мастарыскай туттарбыта. Кабинеттэй системада киһини кыһын ырытыллар. Ол эрэри былааннамыт үлэ ситэриллэ илгинэ эмнэ көһөрүү, эмнэ партия райкомун хураа

В. М. Неустроев 1977 с. үөрөх өрйүүннээдэ салзатын сэбнэдиссэйиннэн аччар. Манна 6 сүл олорор. Бу даранг кылгас болдох. Ол да буоллар үөрөх салаатыгар биллэр-костөр уларыйыылар киирэлэр. Виталий Михайлович Сунтар өсүүндэлэрин онытта-

Сағаттан—саға таһымға

В. М. Неустров өлөнгө хайрлан бичигдсэн бичигдсэн, үчүүгэй бэлэмнээхтэн тэрийнээхтэн. Педсорттарга, нэдийнээхтэн аайн мытыллар планеркаларга чончулаан, чуолнайдаан, итэвэстэри ырытан, бичааран туоратар суолу булар. Дьону билэр, эрэнэр, сымнабас да буоллар ирдэбиллээх, киэн биллээх, сатабыллаах салайааччы. Ол да нийн бу сылларга үөрэх бу кыһата санаттан-сага тэһымига тахсарыгар, олохсуйбут үгэстэрин ыһыктыбатыгар, учуутал авторитета урдүүрүтэр элбэи онордо. Остуола «Сыл бастынг учуутала» конкурска мэдэн сипһинилээхтик кыттар. Математика учуутала С. М. Манарова Россияда тийэс күрэхтэсинтэ. А. Н. Коркина, И. Р. Васильева, С. И. Куданцова, М. Е. Мещникова, С. Е. Петапова, Г. А. Кривошапкина улууска үһүсүмэ сүөхтүк киристилэр.

[illegible]

дын таба туһанан, сөптөөх суудунаа туурурсан, саныаланг уонна үлэ лааһырдары бары мөһүннэктэр оскуодалары хаһан үлэ кинигэтиг сабадалар. Бүртүхүм базалар тэрийдимбэртэр, республикага мизэтэр лааһырдар баар буолбуттара. Итилэр сайылгы оскуоланар, бонус үлэ чинчийринэн баттаналлар.

Ийн хэмжээ кабинеттарын үүргийн хиллэрийн мунгуутуур чиглэвэл, Ойгой үүргийн-ийгн болшүүрүст-тарьгар хамсааһын, сэргэхсийн билдэрдик тахсыбы-та. Учуутал огуулуттан саналлар тежередстволардаах бишртэг-бишр сонун баай матырийваллардаах үрөтөр кабинеттар оскуола, өрөдмөт айыи тэрилдбиттэр. «Кабинеттар суох учуутал учуулал буолбатах» див өйдөбүл биэгтик киирбитэ. Үөрөх министрествота уонна Учууталлар идэлэрийн үрдэтэр институт бу хамсааһыны сымалдаан, 1983 с. республика оройуон-нарын методкабинеттарын сөбүдессайдэрингэр ос-куола директордарыгар опыты тарбатыыны тэрийэн, Чурапчы оскуолаарын көрдөрбүтэ.

Бу саялагга республика үрдүнүн учуутал үлэтин аттестациялааны кызыкнык ыктыллыбыта. Учуутал билинтин көрүүтүн, үөрөтөр ыкматын көрдөрөрүгэр кыях үөснөбүтэ. Виталий Михайлович салайар үөрөтүн салаата аттестацияны тарзэһиннээхтин ыстан, үтүс учууталдар үдэлэрэ-хамнастар дэз ыманалам-мьта, бастынтан-бастыгнар көрүүт үөрэжэригитин туйгуунара буолбуттара Сэбиэднссэйбит арымый да олохсууоох курдук буолан эрдэвинэ 1983 с. райсо-вет исполкомун председателин солбууааччынан анаа-быттара. Кини бүтүн оройуону салайар ити эрдэт-төх үлэтигэр бары күүһүн, кыабын биэрэн үлэлэ-бүтэ.

Оттон 1987 сылтан күн бүгүгүгү диэри эмиз оскуола директора. Оройуон иһин оскуолатын салайыыга суолун-иһин хаалларда. Оскуола корпусура олус эргэбиттэригэр, күнүн-дьылын, сыратын-сылбатын таас оскуола тутуутугар ыытан, олоххо киллэртэрдэ. Умаратынан 4 үрөнэр корпуска капиталнай өрөмүс барда. Хаһаайыстыбаннай ньыманан гараж, үрөнэр корпус, 150 мизстэлээх остолбуй, сылаас туалет, 2 квартиралаах дьиэ, теллиңа тутулуунулар. Алын сүһүк оскуола, сүрүн норууун саха оскуолатын коншопцигын көрдөбүтүнэн иһин эрэ сэргиир гына оһортордо.

Бидийн сайаар алдн сүбүөх оскуолатыгар тиги-
нэчи үлэнир, кизг билилээх-көрүүдэх коллекти-
вы түмнэ. Сотору-сотору бу коллективка оныт ата-
таһа, көрө-иста, үөрэнэ атын улуустар начальнай кы-
даастарын учууталлара кала тураллар. Директор
садгыы айнымыллахтык үлэнир кизг былааннар-
даах, Ситиһинни баарымын!

Дмитрий ЧЕЧЕБУТОВ,
РФ үтүүлээх учуутала

Директор үчүүтэллэрин биллэлэрэ-көрүүлэрэ директорунтар, үрөтөр нымалара үрдүүрүтөр бол-
жомтотун мэддн уурап. Ол түмүтөр оёону үөр-
төр-нитэр үлэзэ баяй оныт муушудуна. Чүрөтүн
орто оёуолата удуусча мэддн ниникин көшкөзө ах-
тыллар буолубта В. М. Неустроев салалтатынан
удуус саамай кырдыаас оёуолатын 120 саанын
туолар үбүдүлэ 1992 с. киис гэрээниннэхтик бө-
лизэммитэ. Оёо сөл түбөһиннэрэн, биники оёуо-
лабытыгар өссө 1924—1925 сс. илгэрлэлэ сымдыан
баран умнууга хаалар саха нуруотун чулуу уо-
лун, илгэнист-ученай С. А. Новгородов аатын үгүс-
түн туруорсан чөлүгөр түһөртөрбөтэ.

Анна БОРИСОВА,
РФ үтүөлээх учуутала,
Елена МОНАСТЫРЕВА,
РФ үөрэдиритин туйгуна.

Киэн туттар убайбыт

Неустраштар төрүттөрү Бабаа Ыыстаагар оло-
буттара Элэбит Минтарэй отутус сыйларга Мында-
байыга нөһөн кирибтэ. Агабыт Михаил уонна ийэ-
бит Мария дьоллорун онно хайбыон, 50 сыл устата
сүрдээх эйэлээхтэн олоһторо. Адыт сэрин ветера-
на, быйыл 80 сааһын туолла. Дьоммут тогуста оло-
лормуттарыттан абыссыттан оччотоогу ас-туор ологу
аһаран киһи-хара оҕорбуттара. Адыт улуутал дьу-
на суох хамнаһыгар байыттан олоһорун, биер тулаа-
бах быраатын—уонтан таха киһиччэх улахан динэ
кэргэнн итээн-өһөтөн оҕорбута. Ойон кыра сааһы-
тыттан даха неһэс үлүһүгүн сыстадаа, байа-байы-
тын көрүһөн улааппыһыт.

Виталий Микхадраэни 7-нхааастахь: ослуолытын бутарэн Чурапчы орто ослуолатыгар тахсыбыта, Спорка майна үөрэнэр кэмигэр сыстыбыта. Остуол теини-нигэр ослуолалар Иккэ ардаларыгар күрөктөһүннэ чейрионналыбыта. СГУ-га үөрэнэр сылларыгар доһей-

БИҒИГИ ДИРЕКТОРБЫТ

В. М. Неустроев 1987—1988 сс. үөрэх дылыгар Чурапчы орто оскуолатыгар директорунаа анал кэлбитэ. Итинниин ыраахха диэри ырыталаан көрөр, адьар идеялаар, ыарахтанан толлубат салайааччы оскуола үлэтигэр сага сүүрээниэри киллэрэн барбыта. Кини кэлбит сылыгар улхусна бастааһынан алта саастаахтар кылаастара аһыллыбыта. Онно анаан ба-
за, учууталлар уонна оҕолор дырынтаналларыгар туту сөптөөх усулуобуйа төрүлүбүтэ. Мантан даҕаны Ви-
талий Михайлович алын кылааска озо салгыы үөрэ-
нэригэр аһыллыт учуурларын таба ойдообута көстөр.

Нонху сымыттан учууталлары үүннээр инниттан араас таһымнаах семинардары оскуолатыгар ыыттар-
быта. Ити кэмтэн ыла учууталлар улууска да, рес-
публикада да кизиник билээн барбыттара, олыттара
тарвааммыта. Киин үлэлээбит сыларыгар коллектив-
тан 1 РФ үтүөлээх учуутала, 1 СР үтүөлээх учуута-
ла, 17 РФ үөрэтириитин туйгуна, 3 методист-учуу-
тал, 5 старший учуутал үүнэн тахсыбыттара. Маны
сэргэ директор кабинетнай системаны киллэрингэ
албэх сыратын биэрбитэ. Түбүктээх үлэ түмүгэ суох
хаалбатаҕа. В. М. Неустроев салайар тыһыынчаттан
тахса үөрэнэччилээх сүүстэн тахса учууталлаах
оскуолата үлэ 21 хайысхатыгар бастаан, 1989 с. Кы-
һыл азиянан нирарадалааммыта.

Икки кэнини сылта Виталий Михайлович алын сүһүөх оскуолаҕа директор быһымтынан саха оскуолатын концепциятын олоххо киллэрингэ үгүс өрүттээх үлэни ытар. Билигин хас биридин өбөҕө тус бэвэтигэр туһуламыт саҥа сыаллаах үөрэтий-итиий эрийдиллэр. Онно алобуран өбө личносто быһымтынан сыйдар уратытын, айылгытын, кыабын аахсан саха-лым сиэргэ-майгыга нитэргэ-үөрөтэргэ саҥа сүү-рээннэри киллэртир. Оскуола үрдүкүн дифференци-рованнай үөрэхтээһин алобурун. Ритмика, геометрия, информатика курдук саҥа предметтэр баар буоллу-лар. Хас биридин өбө алобурун сайыннарыгыа сту-дент аһылына.

Ийн курдун бичигтээс таваарынхныг, саатайл
лах-салайзачихныг кургуумиарх үлэ үеһүгэр сал-
дыр. Бичигт коллектив Виталий Михайловичы 55
сааһын туолбуунаа истиничик эвэрдэлээн туран, эг-
сийн-хэбдиг дорхобуйны, өссө да уһун сымларга
олх ортогугар салдыа үзэллиритэр баһарабыт.

Галина ПИНИГИНА,
РФ үтүүлэх учуутала,
Светлана ПОТАПОВА

РФ үөрэжиринтин туйгуна, старшай учуутал.

Абалыы сыһыаннаах

Биһиги, араас улуустар ыччаттара, үөрэхпитин бүтэрэн Чурапчы орто оскуолатыгар аманан кэлиэх-пититтэн директорунан В. М. Неустров үлэтин сылдьар. Виталий Михайлович хара магнайгыттан биһиги кыһалтабытыгар аҕалымы сыһыаннаһан нөмө-тирэх буолар, малгыи субөлүмүр-амалыыр. Эдэр көлүөнэ учууталлар ииниһи кэскиллэрин таба көрөн, сөптөөх суолу ыйан биэрэр. Баай оһыттаах, амарах санаалаах, кырдыарайы кытта кырдыаһас, эдэри кытта эдэр директор салалтатыгар түбэспүтүттэн үөрөбүт кизэн туттабыт.

Эдэр коллегалара,

бодунал, баскетбодунал, атах обоньбуутунан үлүһүйм дьарыктаммыта. Республика чемпионатыгар 2 сыл субуруччу кылыгыта IV миһэстэнн ылаткы сылдыгыта. Бырааттарын эмчэ спорка уһуйбута. Ол курдук, араас кэмизэргэ Виталий, Николай, Дмитрий волейболга республикага «Урожай» ДСО чемпионнарынан буолбуттара.

Виталий СГУ-ну бүтээн үдэлнэ янш буолан бал-
тылара, бырааттара үөрэнэллэрингэр тирах буолта.
Кини биригэ төрөөбүттэрингэр саамай кини туттар.
ыстыктыр кирибит. Олохун аргына Мария Дмит-
риевналыын 30 сыл айа дэмнээхтик олорон кэллилэр.
Үс оҕо таптаадаах ийэлэрэ-абадалара, кини сизинээх-
тэр. Олохторун, үлэлэрин салгылар ыччаттардаах Чу-
рапчы биэр дыһун-мааны ыаллары.

Биригэ төрөөбүттэрэ

Бийргэ төрөлбүтээрэ

МАХТАНА САНЫЫБЫН

В. М. Неустров удууска биш нүүстээх волейболист, баскетболист, теннисист бийлытынан билээр. Остууд тенниһигэр бастаан ооньаабууттарга бири-дасэрэ. Кинини кытта Чурапчы оскуолатын аатын үтүстүк көмүсэспитим. Волейболга аройуунун элчин Г. Окозешниковтыын, А. Собакинныын эабэхтэ көмүсэзбитэрэ. Спортивнай бизэрдэргэ кинилэр туарынал мэлдьс үтүө тытынан эстинник ахтарын дэлгүүн эстэбим. Ити кини дьолго-сэргэсэ болгомото-дооун үчтүгэ сыһыаннаабын баһата бодор.

Клара ОКОНЕШНИКОВА.

КЫАЙЫ 50 СЫЛГАР АНАЛЛААХ АМАРАХ САНАА ЛОТЕРЕЯТЫН АТЫЛЛААРГА ТИЭТЭЙН!

Улуу Кыайы уйа агардаах үөрүүлээх үбүлүүнүн сибээстээн уонна сэриг ветераннарын—кырдыаас саллааттарбыт интериэстэрингэр тэриллэн ытыллар лотерея биллэттэргэ улуусна бары сирдэргэ көхтөөхтүк атылланар эрэддэр. Дьон бириднилээн даҕаны, кууһуун даҕаны күөсэ ылаллар.

Хаһыакка биллэриллибитин курдук, биир лотерея сыһыата—5 тыһ. солк. Сүүйүүлэри ыах ыйын 1 күнүгэр «Майрыкчаан» телестудия аһаас эфирингэр бэриллэр. Тэрийэччилэр—Чурапчы улуусун дьаһалтата, чэбдик олох иһин охсууар «Сага» табаарыстыба.

ЛОТЕРЕЯ ООҢҢОҢОЛЛОР: 5 мөл. солкуобайдаах минибэл комплэга, «Планета», «Минский» мотоцикклар, автомат уонна көмүрү саалар, телевизор, видеоплеердар, холодильник, таҥас суулар массына, бриллианнар.

Самай элбэх лотереяны атыласпыт киһиэхэ 1 мөл. солкуобайдаах уу харчынан бэриэниэ туттарылар. Ойон кууһуун мээстэчилэр төһөкү атыласпыткытын ылбыт сирдэргитигэр регистрациялатан нэһэйт.

Сүүйүүлэри оонньотууга дьаһыктартан нүмэрдэрдээх иһиргэри таллаарга А сериялаах 10000 №-дээх уонна серията суох 10000 №-дээх биллэттэр техникаскэй өргүмөн кыайан оонньоммотторунан, ити бүтөнүк биллэттэри ким атыласпыт төһөрүгүгэр көрдөһөбүт.

Өрөгөйдөөх үбүлүү хонон турдах ахсын улам чурайан иһэринэн, өһөһүктөр дьаһалталара, тэрилтэлэр профкомнара, аймактар кырдыаас саллааттарга бу лотерея биллэттэрин атылаһан биэриниттэри бэртээхэй бэлэһин буолар.

УЛУУС БАРЫ ОЛОХООХТОРУН амарах санаа лотереятыгар көхтөөхтүк кытаргытыгар ытырабыт!

Тэрийэр комиссия.

ХАРЧЫТЫН УУРДАРЫН

Чурапчытаагы коммерческой банн муус устар 5 күнүттөн нэһилэниэхтээн **БЫРЫҤЫАНААХ УУРДАРЫ** харчытын хомуйар. Сыллаагы бырыһыаннара:

малаахха дьэри—40 3 ыйга—130
1 ыйга—80 6 ыйга—135
2 ыйга—115 12 ыйга—140

Билин бырыһыанымт саамай үрдүк! Харчытытын уурдарга тиэтэйн!

Адырыспыт: Чурапчы сэт. Набережная уул. 8 №-р. Тел. 22-147, 21-570.

Баан бырабылланнаты.

АТЫЛЫБЫТ

Митай минибэл, «Томский» спальный гарнитуру, түөрт секциялаах «Гранит» стенаны сыһалара чөлүккү Адырыспыт: Чурапчы сэт. Эридик Эристин уул. 1 а №-р. Тел. 21-300.

х х х

Адаптердаах «Panasonic A1E» видеокameran, Устар «Самсунг» видеоплееры, Электрической сэллэртэри, Сымалыһа чытаны. Тел. 21-949.

х х х

8х6 м дьэниг уулаах аһаагы, убаһаны. Тел. 28-305 (Чыаллара бөй).

ВИЛЛЭРИН

«Дьугдүүр көмүһө» акционернай хампааньна артыалларыгар үлэс бэрарга сурутарбыт дьонно уонна баалаахтар Чурапчы сэллэниэхтэрин үлэһэн хааччылар кинигэ муус устар 18 күнүгэр, олутурунааһа, күнүс 2 часка мустаргытыгар ытырабыт. **Үлэһэн хааччылар кинигэ.**

Саас кэлэ

Саас кэлэ, саас кэлэ,
Чарыл күммүг тыкта,
Чалбах таҥаста,
Хаар уулуна.
Саас кэлэ, саас кэлэ,
Ого аймах үөрдэ-көтө.

Чыычаах ыллаан дьэһэйдэ
Сааһы туйа, күнү көрсө.

х х х

Сааскы көмүр үүнүлэр,
Сылаас күнүр буоллулар.
Кырыһыттан тамактар
Тон-тон түһүлэр.

Таһырдыа ичигэс буолла.

Котор-сүүрэр элбэһэ.

Үлэ-хамнас оргуйда.

Үчүгэй да күнүр үүнүлэр!

Самка ПОНОМАРЕВА,

Чурапчы алын сүүһүс оскуолатын

II кылаһын үөрэнээччигэ.

Улаханньы убаастыыр күндүтүн саныыр кырдыаас сыһамыһыт сэриг, үлэ ветеранын **МИРОНОВ Егор Андреевич** 75 сааскынан уонна Кыайы 50 сыллаах өрөгөйдөөх үбүлүүнүн итинтигэ истигини эбэрдэллэбит. Эйнэхэ түс бэйбэр, көргөтүгэр Герой-иһэ Анастасия Михайловнаа, оҕолорго, сизинэргэр туйгун доруобуһун, уһун дьоллоох ологу баарабыт.

Чакыртан Полина, Николай Васильевичтар, Василий, Ирина Сидоровтар, Александр, Анна, Николай, Агафья, Саргылана, Алексей, Мирфа, Тимофей, Валентина, Хайахсыттан Михаил, Ольга Филипповтар, Екатерина, Николай Новгородовтар, Чурапчытан Федосия, Василий Кузьминнар.

х х х

Күндү табаарыспытын Россия үбэрэдиантин туйгуун, Саха Республикатын үтүөлээх учууталын **НЕУСТРОЕВ Виталий Михайлович** 55 сааскынан туолбут үөрүүлээх күнүгүнүн итинтигэ-истигини эбэрдэллэбит. Баарабыт эйнэхэ уонна дьэ көргөтүгэр чэһиэн доруобуһун, үтүс үөрүүнү, көрөнн.

Монастыревтар, Дьячковская Е. М., Шестакова В. Н., Монастырева А. Н., Лобановтар, Дыдаевтар, Дьячковскийтар, Никифоровтар.

х х х

Күндү доһорбутун, атаспыт, эрэллээх иһиһитин **Михаил Дмитриевич ЕФРЕМОВЫ**—Махсэччигэ 50 сааскынан туолар көрө-бэлиэ күнүгүнүн үөрэн-көтөн туран ис сүрэхтэн истигини эбэрдэллэбит. уруйдуубут айхаллыбыт. Абылаһыт Чурапчыт чаргыт маанылаах хатыһын удьурдайыһын кытаанах доруобуһун, дьоллоох ологу, үлэһэр үтүс түмүктэри, аал уоту оттуммут, алаһа дьэһиэ тэриһит, дьоллоох-соргулаах «райсолоһуит» төмтүгү.

Германия Лейпцигтаагы университетин уһаһар сирэ—ит бөккүбүн өгөһөр идэни ылар аһыс үөрэх заведениеларыттан биридэстэрэ. Манна эдэр дьон түөрт ыйдаах курс көһиниттэн государственнай диплому ылаллар.

Сиямонна бөккүбүтүннүгэ үөрэтэр пособиелар.

Тантыыр көргөннүм, балтыбыт **Г. П. Башарин** аатынан Сылаһ орто оскуолатын учуутала **ДЯЧКОВСКАЯ Полина Михайловна** эдэр сааһыгар ыарахан ыраһыттан эмискэ өлбүтүн, дириһини курутуһан туран, аймактарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьонугар иһиннэһэбит.

Көргөнэ, оҕолоро, бииргэ төрөөбүттэрэ.

ДЯЧКОВСКАЯ Полина Михайловна өлбүтүнүн дириһ кутурбаныгарын тирдэллэр:

—Көргөнүгэр Дьячковская Михаил Владимировичка, оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар Сылаһ нэһилэһин дьаһалтата, участкочай балыһатын коллектив.

—Кыһынагар бииргэ үлэһипэр дьуоһэлэригэр Дьячковская Марианна Михайловнаа, көргөнүгэр Михаил Владимировичка, оҕолоругар Андрейга, Туяраага Сылаһ дьаһалта-садын коллектив.

—Көргөнүгэр учуутал Дьячковская Михаил Владимировичка, оҕолоругар Марианнаага, Андрейга, Туяраага, Сылаһ орто оскуолатын коллектив.

—Уолугар IX кылаас үөрэнээччитигэр Андрейга, көргөнүгэр Михаил Владимировичка, оҕолоругар Марианнаага, Туяраага IX кылаас үөрэнээччилэрэ төрөһүттэрэ, учууталлара.

—Михаил Владимировичка, оҕолоругар Полина Михайловнааһын бииргэ үөрэммит дьуоһэлэрэ, доһотторо.

—Учууталларыгар Михаил Владимировичка 7 «б» кылаас үөрэнээччилэрэ, кийилэр төрөһүттэрэ.

Эбэрдэлиибит!

гар» дуоһуһа өлөрөггөр баарабыт.

Неустроевтар, Романовтар, Калачевтар, Малышевтар, Доһордуровтар, Филипповтар, Чичигинарова уонна да атын доһотторун, табаарыстарын.

х х х

Күндү биир идэлээхпитин **Лия Михайловна ИСАКОВАНА** улууска ытыллыбыт бастыһа идэлээх учууталлар конкурстарыгар кыайылааһын таһыт. «Сыл бастыһа учуутала-95» бөһүөттээх ааты кыһыкыһаа итинтигэ-истигини эбэрдэллэбит. Баарабыт чэһиэн-чэбдик доруобуһун, үлэһэр өссө үрдүк ситиһилэри, дьэ көргөтүгэр дьолу-соргуну.

История учууталларын улуустары холбоһуга.

х х х

Күндү дьуоһэбитин, табаарыспытын Мындааһааһа бөһүөлэһи олохтообун **ЗАХАРОВА Ирина Александровна** уһун сыралаах үлэһитин пенсия анаһыттан ис сүрэхтэн истигини эбэрдэллэбит. Баарабыт эйнэхэ кытаанах доруобуһун, үлэһэр ситиһилэри, уһун үйүн, Дьонго-сэргэһэ үтүс майгыһынан, үлэһэр эһиһэттээх сымалыһынан өссө да үөрдэ сырыт дьэһи алтыһыт.

Бииргэ үөрэммит табаарыстарын.

х х х

Күн сэриг көрдөрбүт күн-күбөй иһэбитин, тапталлаах эбэбитин, педагогическэй үлэ ветеранын, хоту көһөрүлүү кыттылааһын **МОНАСТЫРЕВА Александра Ильинична** 70 сааскынан итинтигэ эбэрдэллэбит. Баарабыт маддыры-кырдыры билбөккөр, сизинэриг ортоһугар куруутун үөрө-көһө сылдьаргар, Махтанабыт сырдыкка, көрөһө уһуһан үөрэхтээх дьон оһорон олох суолугар үктэһиһиһкэр, бийиги тус-лутугар аһаһаһа кыһамыһыгар.

Кыргыттарыг, күтүөттэриг, сизинэриг.

Бу коллекцияга орто үйөтөөһи көмтөн сүүһүһүн бөккүбүт образцара баар.

(Центрльбильд—РИТА—ССТА).

Үлэ, тыһыл ветерана, Сылаһ нэһилэһин олохтообу

НОГОВИЦЫНА Татьяна Алексеевна

91 сааһыгар ылдыһа өлбүтүнүн дириһ кутурбаныгарын тирдэллэр:

—Сизинэригэр Дьячковская Любовь Андреевнаа, Ноговицына Мотрена Вячеславовнаа Сылаһ детсадан коллектив.

ПОПОВА Александра Павловна

өлбүтүнүн дириһ кутурбаныгарын тирдэллэр:

—Уолугар Попов Алексей Алексеевичка иһини 1977 с. Хатыһы орто оскуолатын бииргэ үөрэнэн бүтүрбүт табаарыстара.

—Кыргыттарыгар Валентина Алексеевна Дьячковскаяа, Екатерина Алексеевна Исаковаа, күтүөтүгэр Егор Иванович Яковлев Г. П. Башарин аатынан Сылаһ орто оскуолатын коллектив.

—Көргөнүгэр, оҕолоругар, сизинэригэр, аймактарыгар Тааттатаан Морхосовтар, Бараһиновтар.

—Уолугар Сылаһ сельпотун экономийыгар Попов Алексей Алексеевичка бу сельпо коллектив.

—Көргөнүгэр убайдарыгар Попов Алексей Петровичка, кини оҕолоругар, сизинэригэр, аймактарыгар Аммантан Полина, Николай Лобановтар, Дириһтэн Мария, Семен Игнатиһнар дьэ көргөтүгэр, Татьяна Ваһа.

—Балтыдарыгар Розалия, күтүөттэригэр Алексей Поповтарга, кийилэр оҕолоругар Мындааһаһыттан Неустроевтар.

Редактор **М. Н. СИДОРОВА.**

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапчы, ул. Карла Маркса, 26 «а». **ТЕЛЕФОНЫ:** редактор—21-332, отделы—21-365, общий—21-605.

Учредители (соучредители) газеты—Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты: 54907. Объем—1 усл. л. лист. на 4-х страницах.

Зарегистрирована Саха (Якутской) региональной инспекцией по защите свободы печати и массовой информации.